

Algemeen Beleidsplan 2015 – 2020

“investeren in de toekomst”

Hoofdpijnen van beleid en randvoorwaarden

Vastgesteld op 19 maart 2015

stichting het nationale park
de Hoge veluwe

1. Inleiding

Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe is in 1935 opgericht om het erfgoed van het echtpaar Kröller-Müller te behouden. Het Algemeen Beleidsplan 2015-2020 geeft de hoofdlijnen aan van het beleid, de strategie en de randvoorwaarden.

In 2013 is de Missie en Positionering “Tot nut en genot der gemeenschap bijeengebracht” vastgesteld. De missie (waar het Park voor staat) van het Park luidt:

- I. Het duurzaam beheren en openstellen van het Park en het aanbieden en organiseren van een brede diversiteit aan eigentijdse activiteiten en faciliteiten.
- II. Vanuit gedrevenheid zo veel Parkbezoekers als mogelijk inspireren en onbekommerd laten genieten van de eenvoud en authenticiteit van het unieke drieluik:
 - natuur & landschap,
 - kunst & architectuur,
 - historische verhalen.
- III. Duurzaam investeren in het behouden, versterken en vernieuwen van het drieluik.

Het unieke drieluik onderscheidt het Park ten opzichte van andere dagattracties, nationale parken en natuurgebieden. (positionering).

Als doelstelling (wat het Park wil bereiken) geldt:

Het in zelfstandigheid in stand houden en versterken van het drieluik van natuur & landschap, kunst & architectuur en historische verhalen en zoveel bezoekers als mogelijk hiervan laten genieten.

Vanuit respect voor de natuurlijke en culturele waarden en de samenhang daartussen, werken alle bij het Park betrokken mensen vanuit een constant streven naar het realiseren van de hoogste kwaliteit.

Het volgende hoofdstuk gaat in op de werkwijze hoe we dit doel willen bereiken. Het beleid is uitgewerkt in vijf thema's (hoofdstukken): ecologie, erfgoed, economie, onderzoek en educatie. Het plan sluit af met een beschrijving van de randvoorwaarden, risico's en kansen. Om de organisatiedoelen SMART te maken, zijn in de bijlage Kritische Prestatie Indicatoren voor 2015-2020 opgenomen.

2. Werkwijze

Het besturen en beheren van een nationaal park is gediend met een consistent beleid.

Het Park heeft ruim honderd jaar kennis en ervaring op het gebied van natuurbeheer door continuïteit van het beheer van Veluwse landschappen vanaf begin 20^e eeuw (eerste grondaankoop door het echtpaar Kröller-Müller). De strategie is gericht op een goede balans tussen (zelf opgebouwde) praktijkkennis en wetenschappelijke kennis als basis voor (toekomstig) beheer en beleid.

Kenmerk van het Park – als landgoedbedrijf – is integraal werken op de lange termijn. Binnen het Parkbeleid is aandacht voor (de wisselwerking tussen) vijf thema's:

- ecologie: versterken van het ecosysteem door actief beheer en herstel op landschapsschaal;
- erfgoed: behouden en ontwikkelen van het cultureel erfgoed van het echtpaar Kröller-Müller in de traditie van het echtpaar;
- economie: het voortbestaan van het landgoed (exploitatie) is afhankelijk van economische dragers;
- onderzoek: meten is weten. Het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek in het Park draagt bij aan de effectiviteit van beleid en beheer;
- educatie: betrokkenheid van bezoekers (en consumenten) vergroten door inspiratie en bewustwording van de waarden van het Park.

In volgorde van belang van doel (ecologie, erfgoed) en middel (economie, onderzoek en educatie). Ecologie & erfgoed zijn in het landschap sterk met elkaar verweven.

De strategie is gericht op het behoud van een goede balans tussen ecologie en economie. Een hoog ecologisch niveau vereist nauwkeurig en consistent beheer met daartegen afgewogen gedegen bezoekersmanagement. De ruimtelijke zonering is de sleutel voor enerzijds bescherming van kwetsbare flora en fauna en anderzijds optimale parkbeleving door de bezoekers. Het in de afgelopen decennia bereikte ecologische niveau was niet mogelijk geweest zonder een op zelfstandigheid gericht en afgewogen economisch beleid. Het Park dekt de exploitatie van het Park in grote mate uit inkomsten van bezoekers.

Hierin vervult het Park een voorbeeldfunctie. Dit is vooral te merken aan de getoonde belangstelling vanuit Den Haag, Brussel (EU), andere nationale parken en particuliere landgoederen in binnen- en buitenland. Het Park wil die kennis en ervaring op het gebied van financieringsvormen en verdienmodellen uitdragen (zie boek "Waardevol Groen"¹).

De gewenste internationale voortrekkersfunctie krijgt vorm en inhoud door het actieve lidmaatschap van Friends of the Countryside (www.friendsofthecountryside.org), Europarc Federation (www.europarc.org) en International Union for Conservation of Nature (www.iucn.org), het label Wildlife Estates (www.wildlife-estates.eu) én door de jaarlijkse ontvangst van verschillende internationale delegaties.

3. Ecologie

Uitgangspunt is het behoud van ecologische en landschappelijke waarden. Het Park continueert het beleid gericht op het in stand houden en versterken van ecosystemen behorend bij het beeld van Veluwe (halfnatuurlijke) landschappen van begin 1900 door actief beheer van voor die landschappen kenmerkende vegetaties. Het Park profileert zich als actief natuurbeheerder. Dit, al jaren gevoerde beleid, resulteert in een hoge

¹ Uitgave van Innovatie Netwerk, Utrecht (2012) ISBN: 978-90-5059-474-5 Rapportnummer 12.2.289

biodiversiteit² met de aanwezigheid van vele bijzondere soorten. Het Park heeft het certificaat particulier natuurbeheer verkregen.

Naast regulier beheer werkt het Park de komende beleidsperiode aan systeemherstel: herstel van het natuurlijk systeem op landschapsschaal, met aandacht voor aardkundige waarden en natuurlijke processen. Het Park schuwt innovatieve methoden (zoals het toepassen van steenmeel) om het natuurlijk systeem op landschapsschaal te herstellen niet.

De invloed van de klimaatverandering, milieuomstandigheden en natuurlijke processen en de draagkracht van natuur ten opzichte van publiek vragen om constante alertheid. Dit vertaalt zich in het nemen van aanvullende beheermaatregelen en het opstellen en uitvoeren van herstelprojecten.

De kwaliteit van flora en fauna wordt constant gevolgd door onderzoek.

Projecten die binnen deze planperiode uitgevoerd worden richten zich op:

- behoud en vergroting van het areaal van stuifzandlandschap;
- herstel heidelandschap door actief beheer;
- specifiek beheer voor specifieke soorten. Waar nodig zet het Park in op herintroductie (Korhoen, Konijn en Patrijs);
- kwaliteitsverbetering en herstel van waterkwaliteit vennen;
- bijdrage leveren aan ecologische verbindingen;
- herstel biodiversiteit door herstel bodemmineralogie door toepassing van steenmeel.

4. Erfgoed

Het beleid is gericht op het in stand houden van het cultureel erfgoed³ bestaande uit een cultuurhistorisch rijk gelaagde reeks van Veluwe cultuurlandschappen, verrijkt met een uitgestrekt 20^e eeuws landgoed waarin natuur en cultuur verenigd zijn. Het Park zal de visie van het echtpaar Kröller-Müller, voor zover bekend en interpreteerbaar, richtinggevend, maar niet allesbepalend laten zijn voor toekomstige beleidskeuzes.

De combinatie van drie musea (museum Jachthuis Sint Hubertus, het Museonder en het Kröller-Müller Museum) binnen waardevolle natuur en landschap maakt het Park tot een grote toeristische attractie. Park en museum vormen een twee-eenheid voortgekomen uit gedeeld erfgoed en werken samen op gemeenschappelijke werkvelden. Gezamenlijk doel is bezoekers te binden met het unieke drieluik. Deze samenwerking wordt gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.

² Onder biodiversiteit verstaan we een zo groot mogelijke verscheidenheid van planten en dieren.

³ Onder cultureel erfgoed verstaan wij de samenhang van aardkundige, archeologische, historisch-landschappelijke en architectuurhistorische waarden. Ook het immaterieel erfgoed (historische veldnamen, verhalen en gebruiken) is daarbij van belang.

Om het cultureel erfgoed in stand te houden is niet alleen conserverend, maar ook ontwikkelingsgericht beheer nodig. De Cultuurhistorische Visie hanteert een gebiedsgerichte benadering en biedt een afwegingskader voor beleid en toekomstige ontwikkelingen. De uitvoeringsagenda is afhankelijk van externe financiering.

De vanuit de historie aanwezige aandacht voor architectuur in het Park is verwoord in een architectuurvisie. Ook bij toekomstige ontwikkelingen dient de architectuur in het Park samenhangend en van topkwaliteit te zijn. Deze visie is onder meer bepalend voor de kwaliteit van de nieuwbouw van het landhuis (werknaam – zie Bezoekersmanagementplan).

Het Park werkt op professionele wijze aan de instandhouding en kwaliteit van beschermde monumenten. Het Park zorgt dat het structurele en planmatig onderhoud door specialisten conform de geldende normen voor werkzaamheden aan beschermde monumenten gebeurt, op basis van een Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP). Restauratiewerk vindt plaats op basis van cultuurhistorisch onderzoek. Het Park vraagt de POM status (Professionele organisatie voor monumentenbehoud) aan.

In de Tweede Wereldoorlog is, op voormalig eigendom van het Park, Vliegveld Deelen aangelegd. Indien zich de gelegenheid voordoet wordt het terugkooprecht uitgeoefend. Gebouw 20 (aan de Deelseweg) behoudt een museumfunctie en wordt uitgegeven in erfpacht.

De belangrijkste herstelprojecten die binnen de planperiode gestalte krijgen zijn:

- renovatie/restauratie van gebouwen (MJOP);
- herinrichting omgeving Jachthuis Sint Hubertus (naar de kracht van het oorspronkelijke ontwerp van Berlage).

5. Economie

Uitgangspunt voor het beleid is behoud van bestuurlijke en financiële zelfstandigheid. Het Park is qua exploitatie grotendeels onafhankelijk van subsidies. De stichting zonder winstoogmerk werkt op basis van een sluitende begroting. Voorwaarde voor een gezonde exploitatie is de ontvangst van jaarlijks voldoende betalende bezoekers en een verantwoord investeringsbeleid.

De komende jaren werkt het Park verder aan de versterking van de economische basis. Het Park streeft, mede door samenwerking met het Krölller-Müller Museum, naar structurele groei van het aantal betalende bezoekers tot 600.000 per jaar in 2020. Het Park besteedt permanent aandacht aan het versterken van de attractie- en de belevingswaarde van het Park, om de concurrentiepositie ten opzichte van andere dagattracties te behouden.

Via marketing activiteiten wordt de merkbekendheid en de merkwaardering verder opgevoerd. Alle marketingactiviteiten zijn erop gericht om voor het beleid benodigde inkomsten te genereren zonder de landschappen (en de daarbij behorende flora en fauna) te beschadigen of in gevaar te brengen. Het promoten van het Park in de regio is belangrijk omdat daar (binnen een uur rijden van het Park) de bezoekenintentie hoger ligt. De Parkiconen zijn: Landschappen, Moeflon, Korhoen, Jachthuis Sint Hubertus en Witte Fiets. Het Park richt zich op liefhebbers van het drieluik die onbekommerd willen genieten, willen ontspannen en

iets mee willen krijgen. In de intentie van een Parkbezoek bestaat een duidelijke tweedeling bij Nederlanders ouder of jonger dan 45 jaar. De focus van het Park ligt op de doelgroep 45+ met kinderen, kleinkinderen, familie en vrienden uit Nederland en BRD/Noordrijn-Westfalen, aangevuld met gezinnen met kinderen (zie Marketingstrategie 2015-2020)

De continuïteit van het beheer is beter te garanderen op het moment dat de exploitatie minder gevoelig is voor schommelingen in de bezoekers aantallen. Met onder meer innovatieve productontwikkeling en branding wil het Park de omzet per bezoeker vergroten. Als nieuwe activiteit om de bezoekergerelateerde inkomsten te verhogen, neemt het Park de horeca in eigen beheer, in een afzonderlijke stichting. Het Park onderzoekt de komende periode de mogelijkheden voor een nieuwe vorm van verblijfsrecreatie als inkomstenbron.

Het Park volgt veranderende trends en behoeften van bezoekers, onder meer door het structureel houden van markt- en bezoekersonderzoeken, om daar waar nodig en mogelijk op te anticiperen. Het Park zet in op hoge kwaliteit en excellente gastvrijheid in haar streven naar optimale bereikbaarheid, toegankelijkheid en een hoogwaardige Hoge Veluwebeleving.

Ten behoeve van het investeringsprogramma (Totaalplan 2010-2020) zet het Park in op fondsenwerving en het benutten van mogelijkheden voor projectsubsidies. Het Park werkt aan een (meerjarige) subsidierelatie met Europa, rijk en provincie voor investeringen. Voor de financiering van de investeringen in het Hart van De Hoge Veluwe ligt het accent op fondsen, sponsors en nalatenschappen (zie fondsenwervingsplan 2015-2020).

In de komende jaren worden omvangrijke investeringen gedaan in de kwaliteit van de recreatieve voorzieningen. Het gaat om de volgende projecten:

- nieuwbouw landhuis met restaurant, ontvangstruimten, bezoekersinformatiebalie, Parkwinkel, ontvangstruimte en toiletvoorzieningen;
- verbouwing Museonder en vernieuwing expositie.

Van het merendeel van deze investeringen zijn de voorbereidingen al in een vergevorderd stadium. Uitvoering onder voorbehoud van financieringsmogelijkheden.

6. Onderzoek

Het Park hecht grote waarde aan een goed doordacht en zorgvuldig geïmplementeerd wetenschapsbeleid. Kwalitatief goed wetenschappelijk onderzoek vergroot de kennis, zorgt voor nieuwe ideeën en helpt bij het toetsen van de effectiviteit van beheer en beleid. Onderzoek biedt nieuwe kansen voor externe profilering van het Park. Het Park wil onderzoeksresultaten daarom vaker publiceren en waar mogelijk benutten voor educatie van bezoekers.

In deze beleidsperiode ontwikkelt en implementeert het Park wetenschapsbeleid waarmee toekomstig wetenschappelijk onderzoek binnen een vastgesteld onderzoeksprogramma en heldere randvoorwaarden kan worden uitgevoerd. Zo kan het Park beter sturen op relevante en bruikbare onderzoeksresultaten. Het Park zal onderzoeksresultaten zodanig borgen dat deze goed toegankelijk en bruikbaar zijn voor het eigen beleid en beheer.

Voor het door het Park gewenste onderzoek bestaat actieve samenwerking met universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten in binnen- en buitenland. Het Park wil binnen Europa toonaangevend zijn in kennisuitwisseling en samenwerking op het gebied van wetenschappelijk onderzoek. De komende jaren zal het Park het onderzoeksprogramma opschalen en internationaliseren.

7. Educatie

Educatie krijgt een meer prominente plaats in het Parkbeleid. Het educatiebeleid is erop gericht om de betrokkenheid van bezoekers te vergroten door hen te inspireren en meer bewust te maken van de waarden van het Park.

Het educatiebeleid was afgelopen jaren vooral gericht op scholen, maar vindt ook naar andere bezoekers plaats, bijvoorbeeld door middel van bezoekersinformatie, in het Museonder en bij diverse activiteiten. De komende jaren wil het Park educatie inzetten over de volle breedte van het drieluik.

Het Park zal zich (nog) meer richten op de jeugd vanuit het principe: wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. Het Park wil de jeugd vroeg betrekken bij (de waarden van) het Park en optimaal gebruik maken van innovatieve technieken om de jeugd aan te spreken.

Het Park zet in op een flinke stijging van het aantal basisschool bezoeken, onder meer door het aanbieden van educatieve (les)programma's. De komende periode wil het Park het educatief aanbod voor scholen beter aansluiten op leerdoelen en trends in het onderwijs. Extra aandacht vraagt de opvang en begeleiding van scholen (met name voortgezet onderwijs groepen). Van belang is dat andere bezoekers geen overlast ervaren en gebruik van voorzieningen en materialen met zorg geschiedt.

Educatie (iets meekrijgen / leren) moet bijdragen aan de totale beleving van het bezoek (in combinatie met amusement, ontspanning en esthetiek) en richt zich op alle bezoekers.

Projecten die deze planperiode verder vorm krijgen zijn:

- vernieuwing expositie over bodem & ondergrond in het Museonder;
- opzetten van een raamwerk voor het verzamelen, ordenen en gebruik van de rijkdom van historische verhalen;
- plan van aanpak historische verhalen opstellen: bijeenbrengen van verhalen en uitwerken hoe deze verhalen te benutten en in te zetten per doelgroep.

8. Randvoorwaarden

Binnen een snel veranderende samenleving is permanent aandacht nodig voor de eisen die dit stelt aan de organisatie. Professionele en gemotiveerde medewerkers zijn onmisbaar voor de uitvoering van het beleid. In het streven naar de hoogste kwaliteit besteedt het Park de komende jaren extra zorg aan de professionaliteit van de (betaalde en vrijwillige) medewerkers van de organisatie, met name op het vlak van beheer; gastheerschap; veiligheid en kennismanagement. Medewerkers zijn ambassadeurs van het Park.

Maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen (People, Planet en Profit) is voor het Park vanzelfsprekend en terug te vinden in de dagelijkse bedrijfsvoering. Dit blijkt onder meer uit de samenwerking met WSW Presikhaaf, 's Heerenloo en de Hoenderloo Group. Het Park wil investeren in ruimtelijke ontwikkeling en kwaliteit, terwijl de exploitatiekosten, het verbruik van grondstoffen, het energie- en waterverbruik, restafval en milieubelasting verminderen. Duurzaam bouwen staat daarin centraal.

Het Park onderschrijft de code cultural governance en past hem ook toe.

Voor de instandhouding en verdere ontwikkeling van het Park is het noodzakelijk om te beschikken goede strategische partners. Eerder is al gewezen op de nauwe banden met het Kröller-Müller Museum. De samenwerking met de Vereniging van Vrienden van De Hoge Veluwe resulteert in verdieping voor het inzicht in Parkaangelegenheden en professionalisering van het vrijwilligerswerk. Voor het Jachthuis Sint Hubertus is de relatie met onder meer het Rijksvastgoedbedrijf en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van groot belang. Strategische samenwerking vindt verder plaats op de gebieden natuurbeheer; marketing & promotie; belangenbehartiging; onderwijs en wetenschap.

Het Park mag dan zelfstandig zijn, het blijft afhankelijk van de komst van bezoekers en van draagvlak in de omgeving (lokaal, regionaal en nationaal niveau). Er bestaat een uitgebreid en gevarieerd relatiebestand. Dit relatiebestand wordt onderhouden en waar nodig vernieuwd en uitgebreid.

9. Risico's en kansen

De toekomst van het Park is sterk afhankelijk van zijn omgeving. Belangrijke invloeden van buiten zijn de stand van de conjunctuur, gezondheid, trends en wet- en regelgeving.

a. conjunctuur

De huidige laagconjunctuur heeft gevolgen voor de bezoekersaantallen en het bestedingsgedrag. Tijdens een recessie is fondsenwerving lastiger dan in tijden van hoogconjunctuur. Ook het natuurbeleid is conjunctuur gevoelig. Door decentralisatie van subsidies en bezuinigingen zijn andere natuurorganisaties genoodzaakt om de markt te bewerken. Daardoor is er sprake van een ander speelveld (een andere vorm van concurrentie).

b. gezondheid

Gezondheidsrisico's voor mens en dier zijn ook van invloed op het Park. De Mkt-crisis staat menigeen nog scherp voor ogen. De sluiting van het Park maakte duidelijk hoe groot de impact van dit soort bedreigingen is. Het Park moet altijd klaar staan om aan dit soort calamiteiten het hoofd te bieden. Veiligheid van medewerkers en bezoekers staat voorop. Gezondheid (kwaliteit van leven) heeft een groeiende waarde bij vrijetijdsbesteding en biedt kansen voor het aantrekken van (nieuwe) bezoekers.

c. marktontwikkelingen en trends

Het Park is voor het aantrekken van bezoekers afhankelijk van ontwikkelingen in de markt en trends. De groei van het aantal senioren - met 'nieuwe senioren' van na WOII - biedt kansen voor seizoensverbreding. De technologische innovatie en verdergaande digitalisering bieden ook kansen. Het Park streeft naar een gezonde balans tussen digitalisering en persoonlijk contact. Vooral veranderende behoeften op het gebied van lifestyle en vrijetijdsbesteding, zoals de behoefte aan samen zijn; excellente gastvrijheid en kwaliteit bieden kansen voor het aantrekken van bezoekers. De verschuiving van belevenis naar betekenis en van consumeren naar betrokkenheid biedt kansen om bezoekers te binden aan het Park. Het Park speelt hier op in met haar marketingactiviteiten.

d. wildmigratie

De realisatie van in- en uitsprongen voor het wild doorbreekt de zekerheid van de continuïteit van het beheer. De, als gevolg daarvan, te verwachten veranderende voorjaarsstanden van het grofwild hebben mogelijk consequenties, onder meer voor de soorten, habitats en het beheer.

e. wet- en regelgeving

Voor de realisatie van de in dit plan beschreven ambities is het Park (deels) afhankelijk van de op enig moment geldende wet- en regelgeving. Hierbij gaat het onder meer om:

- Natura 2000 beheerplan Veluwe en Programmatische Aanpak Stikstof;
- nieuwe wetgeving (nieuwe Natuurwet en Omgevingswet);
- rijksbeleid BOA's (Buitengewoon opsporingsambtenaren);
- nieuw validatiesysteem voor goede doelen (ANBI status);
- beschikbaarheid van subsidies.

10. Slot

De hoofdlijnen van het beleid worden verder uitgewerkt in de onderliggende plannen:

- Personeelsbeleidsplan 2015-2020;
- Vrijwilligersbeleidsplan 2015-2020;
- Beleidsplan Natuur, Landschap, Infrastructuur en Gebouwen 2015-2020;
- Bezoekersmanagementplan 2015-2020;
- Marketingstrategie 2015-2020;
- Fondsenwervingsplan 2015-2020.

Bijlage 1 Kritische prestatie indicatoren

1. Ecologische kwaliteit behouden: meer dan 80% van alle beheertypen scoort in 2020 'goed' op structuurkenmerkend en doelsoorten (zie Beleidsplan NLIG);
2. Structurele groei naar 600.000 bezoekers per jaar in 2020;
3. Minimaal 75% van de Parkeexploitatie wordt gedekt uit inkomsten van bezoek;
4. Omzet per bezoeker op de verkoop van producten en activiteiten verhogen met 10%;
5. Verder opvoeren van merkbekendheid en merkwaardering (zie Marketingstrategie);
6. Een samenhangend Onderzoeksprogramma als basis voor onderzoek. Onderzoeksresultaten zijn relevant en bruikbaar voor het Park en leveren minimaal twee (wetenschappelijke) publicaties per jaar;
7. In 2020 zijn de volgende projecten gerealiseerd:
 - nieuwbouw landhuis met restaurant, ontvangstruimten, bezoekersinformatiebalie, Parkwinkel en toiletvoorzieningen;
 - verbouwing Museonder en vernieuwing expositie;
 - herinrichting omgeving van het Jachthuis Sint Hubertus.